

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 din, za 1/2 leta
90 din, za 1/4 leta 45 din,
mesečno 15 din; za ino-
zemstvo: 210 din. — Pla-
ča in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo
je v Ljubljani v Gregorčičevi
ulici 23. — Rokopisov
ne vračamo. — Račun pri
pošti, hranilnici v Ljubljani
št. 11.953. — Tel. št. 26-52.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek,
sreda in petek

Ljubljana, ponedeljek 3. januarja 1938

Cena posamezni številki din 1.50

Edini program, ki se izvaja

V naših slovenskih listih, pa tudi hrvaških, se dostikrat čita, da ni v naši državi nobenega pravega gospodarskega načrta. Ta trditve je sicer precej pravilna, toda popolnoma resnična le ni. Kajti čisto brez programa v naši državi le nismo in en program se vendarle izvaja z vso doslednostjo.

To je program centralizacije vseh poslov v Beogradu. Ta program obstoji od vsega početka in ta program se dosledno izvaja in brez ozira, če je na vladi ta ali ona stranka. Ta nenapisani program je močnejši ko vsak zakon in ko vsaka politična konstelacija in tu ni nobenega kompromisa. Zato moremo tudi konstatirati, da je centralizacija napredovala na vsej črti in da napreduje še nadalje.

Najbolj se to vidi pri denarništvu. Državni denarni zavodi izkazujejo vedno večje vloge in imajo že toliko denarja, da sploh ne vedo, kam bi ga investirali. Naši nekdanji tako cvetoči denarni zavodi pa hirajo in so že veseli, če more vsaj nekaj teh zavodov ugotoviti skromen dvig vlog. Ogronne izgube so doživeli naši vlagatelji, ogromne naši denarni zavodi, in še ni gotovo, če ne bodo prišle nad denarne zavode še nove izgube, a kljub temu se ne more navzlic ponovnim in glasnim zahtevam doseči niti to, da bi se vrnil slovenskim denarnim zavodom pupilni denar. Narobe! Še denar bratovskih skladnic mora sedaj v Beograd in sedaj mora tudi še denar, zbran od socialnega zavarovanja, ven iz Slovenije! Centralizacija poslov je pri nas adut vseh adutov.

Centralizacija poslov je v resnici edini gospodarski program, ki se v naši državi dejansko dosledno izvaja. Centralizirani so bili šolski zvezki in šolske knjige, centralizirane celo banovinske trošarine, centralizirano je sedaj vse združništvo in centralizirani vsi kmetijski dolžniki, centralizirana je vsa uprava, centralizirane bodo kmalu vse tiskovine in sedaj smo dobili tudi centralizacijo dobav za bolnišnice. Z železno konsekvenco se izvaja pri nas gospodarski program centralizacije vseh poslov v centrali.

Tudi v zasebnem gospodarskem življenju se že to opaža. Vse nove industrije se ustanavljajo na jugu, kjer se tudi predvsem in že skoraj edino grade nove železnice. Pri gradnji državnih poslopij vlada že od nekdanj najbolj odločna centralizacija in če se dovoli kje drugje kakšen kredit za novo državno poslopje, potem menda le zato, da se more z večjo utemeljenostjo postaviti dvoje poslopij v centrali. 20 milijonov bo sedaj šlo samo za novo pravno fakulteto v Beogradu, v Ljubljani pa morajo delati študenti in profesorji v kletih!

Prav je, da hoče Beograd živeti in se razvijati in razumemo, če se Beograd kot državna prestolnica bolj razvija ko druga mesta. Toda če hoče Beograd živeti, naj pusti tudi drugim, da vsaj skromno napredujejo in da se vsaj nekoliko razvijajo. Ni modrost, če hoče eden imeti vse, temveč modrost je v tem, če se pozna mera. Naj bi si Beograd to zapomnil, ker drugače se bo zgodilo, da se bo še nekoč kesal, ker ni imel te uvidevnosti.

Če nastopamo proti temu krivičnemu in skrajno pretiranemu centralizmu, potem ne delamo to iz kakšnega antagonizma proti Beogradu, temveč samo iz železne nujnosti samoohranitve naše pokrajine. Kajti ta centralizacija poslov je tako kratkovidna, da jemlje pokrajinam več, kakor pa morejo one pogrešati in da jih spravljajo zato v gospodarsko stanje, ki nujno pomeni gospodarsko propadanje. Ali res ne vidijo gospodje v Beogradu, da bo tudi gospodarska moč centrale padla,

če se ta ne bo mogla več opirati na gospodarsko delo pokrajin? Kdo pa bo potem plačeval vse sijajne palače po Beogradu, če pa bodo pokrajine finančno izžrpane!

Zato je program dosledne centralizacije vseh poslov v Beogradu skrajno kratkoviden, hkrati v kričečem nasprotju z jugoslovansko državno mislijo in nič drugega ko najbolj obskuren egoizem, ki bi ga moral preganjati drž. pravdnik! Kajti ta egoizem je vzrok za vse napete razmere v državi in oni usodni razlog, da ne pri-

demo do ustvarjajočega sodelovanja vseh sil Slovenije, Hrvatske in Srbije.

Proti temu programu centralizacije vseh poslov v Beogradu se je zato treba boriti z vso doslednostjo in uveljaviti drug program, kako razviti vse sile naroda in vseh pokrajin v dobro jug. naroda, države in kralja. Proti negativnemu programu egoizma, kar je program splošne centralizacije, je treba postaviti pozitivni program altruističnega dela za Jugoslavijo. In samo ta program se sme tudi izvajati!

Dobave za bolnišnice centralizirane

Potreben je složen nastop proti tej novi centralizaciji

Od več strani smo zvedeli, da je prišel te dni iz Beograda odlok, da morajo biti v bodoče vse licitacije za dobave bolnišnicam v Beogradu.

Kaj je povod tej novi centralizaciji, ne vemo, tem bolj pa vemo, da je ta centralizacija popolnoma napačna in da mora vsa Slovenija složno nastopiti proti njej, ker je za bolnišnice škodljiva, za Slovenijo pa pomeni novo in težko zapostavljanje.

Pri današnjih razmerah mora namreč imeti centralizacija vseh licitacij za dobave bolnišnicam to posledico, da ljubljanski trgovci ne bodo mogli več dobavljati blaga bolnišnicam, temveč bodo vso preskrbo bolnišnic v Sloveniji prevzele beograjske tvrdke. Čisto izključeno je namreč, da bi se mogli ljubljanski trgovci redno udeleževati licitacij v Beogradu, zlasti še, ker je računati s tem, da bodo te licitacije večkrat razveljavljene in da bi polagoma udeležba pri licitaciji zahtevala več stroškov, kakor pa bi mogla dobava prinesiti dobička. Poleg tega je jasno, da ljubljanski dobavitelj nikdar ne bo tako natančno poučen o vseh pogojih licitacije, kakor njegov tovariš v Beogradu. So pa še drugi in vsem poučenim krogom dobro znani vzroki, ki pravijo, da bo centralizacija dobav za bolnišnice pomenila hkrati prenos teh dobav iz Ljubljane v Beograd.

Praktično bo to pomenilo, da bodo gospodarski ljudje v Sloveniji izgubili še ta, itak dovolj skromen zaslužek. Znova se bo povzročila ta gospodarska nemožnost, da se zahtevajo od Slovenije vedno novi davčni dohodki, istočasno pa Sloveniji manjša možnost, da bi te davke tudi zaslužila.

Z novo centralizaciji pa ne bodo težko zadeti le sedanji dobavitelji bolnišnic v Sloveniji, temveč tudi bolnišnice same. Uprave bolnišnic so sedaj kot direktno zainteresirane pač vestno gledale na to, kakšno blago se jim je dobavljalo. Sedaj pa te možnosti ne bodo več imele in kar se jim bo dobavilo iz Beograda, to bodo tudi morale sprejeti. Neizogibna posledica tega bo, da bo kakovost dobavljenega blaga prav znatno padla.

Je pa še druga nevarnost! Kdo jamči, da bo blago, poslano iz Beograda, prišlo v slovenske bolnišnice tudi vedno pravočasno in nepokvarjeno? Zlasti poleti bo zelo velika nevarnost, da bodo tudi znatne količine živil prišle zelo pokvarjene v Slovenijo. Kaj potem

z njimi? Kdo bo odgovarjal za škodo, kdo bo plačal škodo? Ali naj bodo mar bolniki tisti, ki naj plačajo račun?

Centralizacija bolniških dobav ni le škodljiva in neumestna, temveč naravnost nesmiselna. Kakšen smisel naj vendar ima oddajati dobavo mleka iz Beograda! Ali bodo morda iz okolice Beograda dobavljali mleko v ljubljansko bolnišnico ljubljanski okoliški živinorejci pa naj svoje mleko zlivajo proč? Kakšen smisel naj vendar ima to, plačevati po nepotrebnem visoke prevozne stroške!

Naj presojamo najnovejšo centralizacijo iz katere koli strani, vedno se vidi le njena nesmiselnost, škodljivost ter neumestnost. Človek pač ne more k tej centralizaciji reči nič drugega, kakor da se je nekdo zopet polakomnil zaradi!

O najnovejši centralizaciji pa je treba spregovoriti odločno besedo tudi z načelnega stališča. Nešteto krat se nam je v uradni pisni obliki obljubilo, da se bodo samoupravne pravice pokrajin povečale in da se bo centralizacija začela odpravljati. Namesto pa da bi se ta obljuba začela tudi izvajati, se uvaja nova centralizacija!

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

Ze z načelnega razloga moramo vsako centralizacijo dobav odkloniti, prav posebno še, kadar gre za dobave bolnišnicam v Sloveniji.

Nove krize ne bo

Prognoza berlinskega zavoda za proučevanje konjunktore

Novo četrtletno poročilo berlinskega zavoda za proučevanje konjunktore razpravlja obširno o položaju svetovnega gospodarstva ter njegovem nadaljnjem razvoju. Po pregledu lanskega leta obravnava poročilo položaj v Združenih državah Severne Amerike v zadnjih mesecih ter pravi med drugim:

Splošni konjunkturalni razvoj v Združenih državah Sev. Amerike vzbuja resne skrbi. Od poznega poletja dalje spremlja baisse efektov in surovin nazadovanje proizvodnje, ki presega po svoji ostrosti celo usodne dogodke v l. 1929. Samo od avgusta do novembra je proizvodnja nazadovala za 20%.

Milijone je država dolžna bolnišnicam v Sloveniji in po krivdi centralne oblasti so bolnišnice v Sloveniji v tako žalostnem stanju, da so postale že kulturni škandal. Kje pa je še to mogoče, da morajo dva in tudi po trije bolniki ležati v eni postelji, kakor v ljubljanski bolnišnici! Teh žalostnih razmer v slovenskih bolnišnicah bi bilo takoj konec, če bi država tudi dravske banovine tako dotirala ko druge banovine v državi. Toda dravske banovine mora biti brez dotacij, vrhu vsega pa država še ne stori svojih dolžnosti do bolnišnic. Če že hoče tudi glede dobav komandirati, potem naj najprej stori svojo dolžnost do bolnišnic! Da sedaj mi Slovenci še ne bi smeli odločevati glede prehrane v bolnišnicah, ki jih vzdržujemo dejansko sami, je pa res že od sile! In tega pač ne bomo dopustili!

Sicer je pa centralizacije v državi že več ko preveč in začeti jo je treba odpravljati, ne pa razširjati še na nova področja. Neki gospodje menda mislijo, da v Sloveniji sploh nimamo nobene druge pravice, ko da plačujemo davke in da praznujemo vedno nove jubileje.

Z močnim in složnim odporom vse slovenske javnosti proti tej najnovejši centralizaciji je treba tem gospodom dokazati, da se molijo, prav zelo molijo. Sedaj ob proračunski razpravi imajo naši poslanci in senatorji tudi lepo priliko, da proti tej centralizaciji nastopijo in upamo, da bodo vsi nastopili, pa naj pripadajo tej ali oni stranki!

Nove krize ne bo

Prognoza berlinskega zavoda za proučevanje konjunktore

To nazadovanje je povzročilo v vsem svetu veliko razburjenje ter so tudi že nastale govornice, da se bo znova po osmih letih pojavila kriza kakor l. 1929.

Ta strah pa ni upravičen. Kajti izven Združenih držav Sev. Amerike in tudi v čezmorskih deželah še ni opaziti nobenega oslavljenja konjunktore. Sicer je res nastala v nekaterih državah kakor v Sviči, Češkošlovaški, Nizozemski in Belgiji manjša oslabeitev konjunktore in tudi v Angliji je zaposlenost v novembru nazadovala, toda ta oslabeitev se nanaša samo na nekatere panoge, zlasti na tekstilno industrijo ter proizvodnjo luksuz-

Klub absolviranih trgovskih akademikov v Ljubljani

privedi pod častnim pokroviteljstvom predstavnikov trgovskih korporacij in organizacij: predsednika Zbornice za TOI g. Ivana Jelačina, predsednika trgovskega društva »Merkur« g. dr. Frana Windischerja, predsednika Zveze trgovskih združenj za Slovenijo g. Staneta Vidmarja in predsednika Združenja trgovcev v Ljubljani g. Viktorja Medena

trgovski ples

v soboto, dne 8. januarja
v »Trgovskem domu«

Pričetek ob 20.30.

Umetniški program

izvajajo za uvod k plesu odlični člani ljubljanske opere, in sicer gđc. Nollijeva, ga. Bravničarjeva in g. Franci. Pri klavirju jih spremlja g. dr. Švara, Negode-jazz. Plesno vodstvo g. Černe Lud. Obleka večerna. Prebitek pridritve se bo uporabil v socialne namene kluba.

nih predmetov (avtomobilov in radijskih aparatov). Takšna nazadovanja pa niso nevarna, če jih ne spremljajo tudi drugi pojavi krize.

Priznati pa je treba, da je opaziti nekatere pojave, ki so precej nevarni. Tako kaže proizvodnja surovin tendenco, da postane večja kakor pa je povpraševanje. To velja zlasti za kavčuk, bombaž in baker. Ni pa računati, da bi to postalo v prihodnjem letu splošen pojav, ker se je proizvodnja drugih predmetov že omejila. Druga nevarnost bi bila, če bi se pokazala v državah funta šterlinga prenasičenost investicijske delavnosti. Toda tudi v tem primeru je računati s tem, da bi se ta prenasičenost le postopoma pokazala v svojih učinkih.

Na drugi strani pa se ne sme pozabiti, da obstajajo v Združenih državah Sev. Amerike tudi močno odporne sile, ki omogočajo hitro zboljšanje položaja. Tako je kreditni trg mobilan, potreba na investicijah velika in v tem je možnost zboljšanja položaja. A tudi če bi ostal v U. S. A. še gospodarski pritisk, ni računati, da bi se ponovila podobna kriza kakor je razsajala v l. 1929. do 1933. Nevarnost kreditne deflacije in bančne krize je danes mnogo manjša, ker je zadolžitev zasebnega gospodarstva bistveno manjša, bančni aparat pa ima že za seboj zdrav proces čiščenja. Tudi se danes ne more govoriti o kaki preveliki investicijski delavnosti kakor v l. 1929.

Tudi ostali svet je danes proti krizi mnogo bolj zavarovan kakor l. 1929., ker je mednarodna zadolžitev znatno manjša, politična zadolžitev pa je že skoraj brez pomena. Poleg tega pa so se posamezna gospodarstva tako že prilagodila na neodvisnost od drugih gospodarstev, da mednarodni odnosi sploh ne morejo več tako usodno vplivati kakor leta 1929. Končno pa je upoštevati še to, da se je precej držav gospodarsko že tako osamosvojilo, da jih splošna svetovna kriza ne bi mogla posebnost zadeti.

Zato ni računati s ponovitvijo krize, kakršna je bila leta 1929.

Plačilni promet z Belgijo in Luksemburško

Narodna banka je objavila naslednje obvestilo:

Med Jugoslavijo in belgijsko-luksemburško gospodarsko unijo sklenjeni sporazum o plačilnem prometu z dne 28. novembra t. l. stopi dne 1. januarja 1938 v veljavo. V zvezi s tem opozarja Narodna banka na naslednje:

1. Počenši s 1. januarjem 1938 prenehata Belgija in Luksemburg biti klirinški državi.

2. Z ozirom na ukinitve kliringa je v smislu odločbe g. ministra financ br. 69545/VIII od 18. decembra 1937 uvoz onih predmetov iz Belgije in Luksemburga, ki so navedeni v odločbi g. ministra financ br. 24019/VIII od 11. junija 1936 in br. 2280/VIII od 15. januarja 1937, zavezan predhodni kontroli komiteja za uvoz pri Narodni banki. (Med predmete, ki so zavezani kontroli uvoza, spadajo: oluščeni in neoluščeni riž, zemeljski orehi, surova plutovina, kolofofija, antracit, črni premog, koks, bombažna prediva in tkanine, volnena prediva in tkanine, prediva iz umetne svile, železna in jeklena pločevina, železne cevi, motorna kladiva, motorna dvigala, kompresorji, hladilni stroji, šivalni stroji, dinamo-stroji, alternatorji in elektromotorji, avtomobili in rezervni deli, amonijev nitrat, umetne organske barve, aluminij, parne sesalke, parne turbine, parni stroji iz car. tar. 650 in ostali stroji iz navedene car. št.)

3. Plačila, ki izvirajo iz uvoza blaga iz Jugoslavije v belgijsko-luksemburško gospodarsko unijo in obratno, se vrše počenši s 1. januarjem 1938 v prostih devizah, vendar samo za ono blago, ki se je v eni od teh držav proizvedlo ali v tolikšni meri spremenilo ali predelalo, da se more smatrati, da izvira iz ene teh držav.

4. Pooblaščen zavodi bodo po 1. januarju 1938 prodajali potrebne devize za plačilo blaga, ki se bo po tem času uvozilo iz Belgije in Luksemburga, po splošnih deviznih predpisih le tedaj, če bo domači uvoznik predložil poleg ostalih predpisanih listin tudi kopijo računa, vidiranega po Belgijem zavodu za kompenzacije v Bruxellesu.

5. Kar se tiče plačila belgijsko-luksemburškega blaga, ki je bilo uvoženo v Jugoslavijo do 1. januarja 1938, se bo plačevalo to blago še nadalje po dosedanjih predpisih s to razliko, da se plačuje neposredno pri centrali ali pri podružnicah Narodne banke.

6. Jugoslovansko blago, ki se je uvozilo v Belgijo ali v Luksemburg pred 1. januarjem 1938, se plačuje prav tako po predpisih dosedaj veljavnih sporazumov.

V smislu člena 6. novega plačilnega sporazuma so jugoslovanski uvozniki blaga iz ozemlja belgijsko-luksemburške gospodarske unije, ki je zavezano kontroli uvoza, dolžni predhodno obvestiti svoje kontrahente-izvoznike v Belgiji in Luksemburgu, da so si pribavili uvozno dovoljenje, ker bo belgijski urad za kompenzacije pri vidiranju računov zahteval predložitev potrdila o izdani dovoljenju za uvoz v Jugoslavijo.

Plačilni promet s Francijo

Narodna banka objavlja:

Z novim sporazumom o trgovinskem plačilnem prometu med Jugoslavijo in Francijo, ki stopi dne 1. januarja 1938 v veljavo, se ukine kliring ter uvede plačevanje v prostih devizah. Počenši s 1. januarjem 1938 se bodo torej vršila vsa plačila med Jugoslavijo in Francijo, tako za blago, kakor tudi za postranske stroške (prevoz, zavarovanje in provizije) v prostih devizah proti opravičbi po veljavnih deviznih predpisih.

V smislu čl. 2. novega sporazuma se morajo vsi uvozniki blaga francoskega ali alžirskega izvora, ki je zavezano ali bo v bodoče zavezano kontroli uvoza v smislu odločbe ministrstva za finance br. 13920/VIII od 6. aprila 1936, obrniti na Narodno banko za predhodno odobrenje uvoza in plačila.

Odredbe novega sporazuma veljajo tako za Francijo, kakor tudi za Alžir.

Privatne kompenzacije, katere je Narodna banka že odobrila, se lahko likvidirajo po sedaj veljavnem načinu.

Pred novo ureditvijo plačilnega prometa z Italijo

Prvi podguverner Narodne banke dr. Ivan Belin je odpotoval v Rim, da se dogovori z zastopniki

Zavoda za zamenjavo s tujino v Rimu glede ureditve nekaterih tehničnih vprašanj našega plačilnega prometa z Italijo. Gre za to, da bi se v bodoče v Italiji plačevali na naš račun dinarji in ne več lire. Terjatve naših izvoznikov v Italijo bi se v bodoče glasile na dinarje in ne na lire. Definitivno pa se bo uredilo to vprašanje na seji stalnega italijansko-jugoslovanskega odbora, ki se sestane v Beogradu 12. januarja.

Napoved pridobnine in drugih davkov

Davčna uprava razglša:

Redna pridobnina.

Vsa podjetja (trgovska, industrijska in obrtna) in vsi samostojni poklici, ki so zavezani pridobnini, so dolžni v svrhu odmere pridobnine za leto 1938. vložiti v roku od 1. januarja do 31. januarja 1938 leta napovedi o čistem dohodku, doseženem v letu 1937.

Napoved se mora vložiti za vsak objekt in prav tako za vsako vrsto poslovanja posebej. Na primer, če trgovec vodi svojo trgovino v centrali in filijali, mora vložiti eno napoved za centralo, a drugo za filijalo (podružnico).

Rudarska podjetja, ki so temu davku zavezana, morajo vložiti posebno napoved za vsak rudnik in posebno za vsak samostojni rov.

Napoved morajo vložiti tudi one osebe, ki so po členu 46. zakona oproščene plačanja tega davka.

Napovedi ni treba vložiti onim davčnim zavezancem, ki plačajo pridobnino po stalni postavki iz člena 59. zakona o neposrednih davkih.

Davčna podlaga je: enoletni čisti dohodek podjetja, dosežen v preteklem poslovnem letu.

Čisti dohodek je: bruto — dohodek, zmanjšan za izdatke, ki so potrebni za izvrševanje podjetja, poslovanja ali poklica (čl. 54. zakona).

Izdatki, ki niso v zvezi s poslovanjem, se od bruto — dohodka ne morejo odbiti (čl. 55. zakona).

Koristno je za same davčne zavezance, če napovedi priložijo potrebna dokazila, posebno začetni in zaključni inventar, oziroma račun bilance in račun zgube in dobička, korespondenco in podobno, ako vodijo redne trgovske knjige; nadalje potrdila državnih in samoupravnih oblasti, bank in zavodov ter vse drugo, s čimer bi mogli polnoveljavno dokazovati točnost prijavljenih podatkov.

Obrtniki naj v napovedi izjavijo, če se morda istočasno ne pečajo tudi s prodajanjem gotovega nakupljenega blaga, če morda upora' tajo stroje na pogon, in koliko pomočnikov zaposlujejo v svoji obrti.

Podjetniki, ki delajo v akordu, morajo to v napovedi navesti.

Čl. 6. zakona o davku na samce morajo davčni zavezanci pridobnine navesti v svoji napovedi, če so samski, vdovci brez otrok, oziroma ločeni, in koliko so stari. Družbeniki posameznih podjetij, v kolikor so zavezani davku na samce, morajo v napovedi navesti tudi delež, ki z njim v podjetju sodelujejo.

Napoved za odmero posebnega davčnega dodatka

Vsi davčni zavezanci pridobnine, ki so razen pridobnini zavezani tudi plačanju posebnega davčnega dodatka po čl. 59/II. zakona o neposrednih davkih, morajo v davčni napovedi pridobnine, in sicer v posebnih, za to določenih rubrikah, napovedati tudi skupni bruto-promet, opravljen v poslovnem letu pred davčnim letom.

V smislu omenjenega zakonskega predpisa so zavezani plačanju posebnega davčnega dodatka:

a) ona industrijska podjetja, ki svoje blago prodajajo neposredno potrošnikom preko svojih podružnic, prodajalen in komisijonarskih skladišč, ali pa preko tretjih fizičnih ali pravnih oseb;

b) ona trgovska in obrtna podjetja, ki imajo poleg glavne poslovne še podružnice (prodajalne) za prodajo blaga neposredno potrošnikom;

c) vsi veliki magazini (veleblagovnice), t. j. ona podjetja, ki prodajajo neposredno potrošnikom mnogovrstno blago, ki po svoji naravi spada v razne izdelovalne in trgovske panoge.

Vsa ta podjetja so pod navedenimi pogoji zavezana posebnemu davčnemu dodatku, če in kadar njihov celotni bruto-promet, opravljen v poslovnem letu pred davčnim letom, preseže din 1.000.000.

Kdor ne vložil napovedi v roku, ki je odrejen v tem pozivu, bo plačal za kazni 3 odstotke odmerjenega osnovnega davka in posebnega davčnega dodatka, a 10 odstotkov, če napovedi niti na osebni pismeni poziv ne bi vložil v roku osmih dni.

Napoved za odmero splošnega davka na poslovni promet in davka na luksus

V istem, zgoraj naznačenem roku so dolžni intelektualci, davčni zavezanci splošnega prometnega davka, ki njihov skupni letni promet po oceni davčnega odbora za preteklo leto pred davčnim letom ni znašal več ko din 300.000,—, in ostali zavezanci splošnega davka kakor tudi skupnega davka na poslovni promet, ki njihov skupni letni promet po oceni davčnega odbora za preteklo leto pred davčnim letom ni znašal več ko din 500.000,—, vložiti skupaj z davčnimi napovedmi pridobnine tudi posebne napovedi o poslovnem prometu, opravljenem v preteklem letu.

Decembrska številka »Trgovskega tovariša«

S pravkar izišlo decembrsko številko je dovršil »Trgovski tovariš« svoj 34. letnik. Za slovensko gospodarsko revijo je to uspeh, ki zasluži, da se posebej poudari.

Decembrska številka sama kaže znova vse odlike »Trgovskega tovariša«. Zlasti moramo omeniti skrbno sestavljeni in s številkami podprti članek g. Draga Potočnika o slovenskih bankah v l. 1933. do 1936. Njegov članek je že zlasti potreben, ker se je z oficalne strani poudarjalo, kako velike dobičke da so dosegle slovenske banke lansko leto. Po članku g. Potočnika je ta trditve žal postavljena v kraljestvo bajk. Informativno bosta vsem bralcem »T. T.« zelo dobrodošla tudi naslednja članka: »Gor in dol na svetovnih blagovnih trgih« in »Svetovna trgovina nekoliko padla«. — Sledi članek g. Zelenika, ki ga naši bralci itak poznajo kot izvrstnega gospodarskega strokovnjaka in dr. Šarabona o uspehih in porazih japonskega dumpinga. Sledi še cela vrsta aktualnih in zanimivih člankov ter bogat in raznovrsten listek.

Kakor davčne napovedi za pridobnino, tako se tudi te napovedi vlagajo za vsako poslovanje in vsako poslovniico posebej.

Davčna podlaga davka na poslovni promet je vrednost opravljenega prometa s stvarmi in uslugami. V podlago se računa tudi oni promet, ki je opravljen brez plačila, in sicer, kadar se vrši s prenosom iz lastnega podjetja za osebno in domačo porabo.

Od podlage za plačanje tega davka se ne smejo odbiti postranski stroški (embalažni, zavarovalni, prevozniki, obresti itd.), odbijajo se pa tudi državne in samoupravne trošarinske dajatve.

Promet, ki je zavezan skupnemu davku, se mora v napovedi prijaviti posebej za vsako davčno tarifno postavko.

V davčnih napovedih davka na poslovni promet morajo davčni zavezanci, in sicer v za to določenih rubrikah, napovedati istočasno tudi promet s predmeti, ki so zavezani plačanju davka na luksus.

V istem roku morajo vložiti prijave tudi knjigaš splošnega in skupnega davka o opravljenem prometu v minulem letu.

Če davčni zavezanec namenoma, da bi se izognil plačanju davka, da v davčni napovedi pridobnine oziroma davka na poslovni promet neresnične izjave, ki bi zaradi njih mogla nastati popolna ali delna davčna prikrajšba, oziroma, če utaji kak vir dohodkov ali del premoženja, ki je njegov dohodek zavezan davku, odgovarja za utajbo v smislu člena 142. zakona o neposrednih davkih.

Napoved se mora vložiti osebno ali po pošti pri oni občini ali davčni oblasti prve stopnje, na katere teritoriju se nahaja poslovniica.

Obrazec davčne napovedi se dobi pri davčni upravi ali pa pri občini za ceno din 1,— po kosu.

Decembrski številki je priloženo tudi kazalo o vseh številkah 34. letnika »Trgovskega tovariša«. To kazalo dokazuje, da je bil »Trgovski tovariš« tudi v preteklem letu na višku in da je treba izreči njegovemu uredniku g. Josipu Kavčiču vse priznanje.

Politične vesti

Nova romunska vlada je takoj po prevzemu vlade ostro nastopila proti Židom. Takoj je prepovedala tri glavne liste »Adeverul«, »Dimineata« in »Lupta«, ker so ti listi v rokah Židov in ker so tudi skoraj vsi uredniki Židje. Nadalje je vlada sklenila, da bo odvzela vsem Židom obrtne liste za točenje alkoholnih pijač. Vlada pa pripravlja tudi neke vrste agrarno reformo, ki bi zadela samo židovske posestnike ter jim vzela zemljo. Nadalje je vlada sklenila, da bo vsi časopisi državna ustanova. Položaj poklicnih novinarjev bo vlada uredila s posebno uredbo. Končno pripravila vlada še energične ukrepe proti židovskemu kapitalu. Pričakovati je, da se bodo romunski židovski kapitalisti izselili. Upamo, da jih ne bomo dobili v Jugoslavijo.

Ministrski predsednik Goga je dal daljšo izjavo o programu svoje vlade. Njegova politika je obseže-

na v geslu Romunija Romunom! Država bo zopet pripadla romunskemu narodu in ne 10.000 poljskim, ruskim in drugim Židom, ki so po vojni prišli v Romunijo. Goga pravi, da sicer ni antisemit, da pa ne more dopustiti, da bi v trgovini, industriji in v intelektualnih poklicih vladali Židje. Železna premogovna in petrolejska industrija so danes pod kontrolo Židov. Poleg tega pa preplavljajo Židje vedno bolj vse intelektualne poklice. Iz vseh teh poklicev bo njegova vlada Žide vrгла. Romunsko industrijo bo organizirala vlada po fašističnih načelih, čeprav njegova vlada nima nobene podobnosti s fašistično. Ustava se ne bo spremenila in tudi nobenih ne-nadnih revolucionarnih ukrepov ne bo izvedla vlada.

Glede zunanje politike je izjavil Goga, da se bo njegova vlada predvsem trudila, da živi v najboljšem prijateljstvu z Vel. Britanijo. Upa pa, da bo mogel doseči nove prijateljske in trgovinske pogodbe tudi z drugimi državami. Predvsem bo skušal skleniti novo trgovinsko pogodbo z Nemčijo. Delal bo na to, da ostane Francija zanesljiva prijateljica Romunije. Odnosaje z Nemčijo in Italijo bo skušal zboljšati. Popolnoma brez podlage so vesti, da bi vlada hotela ustanoviti posebne napadalne oddelke. Vojska ne bo povečana, ker je vojska odlična in ne potrebuje nobenega povečanja. Končno je Goga izjavil, da bo odpravil cenzuro.

Novi romunski zunanji minister Micescu je izjavil, da bo Romunija tudi v bodoče lojalno upoštevala svoje obveznosti do Male antante. Srečen je, da bo mogel na prihodnji konferenci Male antante stopiti v stik z zunanjima ministroma Češkoslovaške in Jugoslavije.

Novi romunski zunanji minister Micescu je poslal češkoslovaškemu zunanjemu ministru dr. Krofti brzojavko, v kateri sporoča, da bo nadaljeval dosedanje politiko ozkega sodelovanja s Češkoslovaško. Prihodnjega zasedanja Male antante se bo osebno udeležil. Zunanji minister dr. Krofta je odgovoril, da bo tudi češkoslovaška nadaljevala politiko lojalnega sodelovanja.

Vodja romunske kmetijske stranke Maniu je objavil v glasilu stranke zelo oster članek proti novi vladi Goge ter napovedal tej vladi najostrejši boj vse stranke. Tudi železna garda napoveduje oster boj novi vladi.

Boj za Teruel se je končal z zmago Francove vojske. Francovim četam se je najprej posrečilo na enem mestu prodreti obroč republikancev, doseglj so zvezo z obkoljenimi nacionalističnimi četami ter prodirali naprej v mesto. Ker so prodirale Francove čete tudi od drugih strani, so se morali republikanci umakniti popolnoma iz mesta. Teruel je zopet ves v rokah generala Franca. Boji za mesto so bili zelo srditi, izgube so na obeh straneh velike.

Reuter poroča, da je japonska vlada s posredovanjem nemškega veleposlanika sporočila kitajski vladi naslednje mirovne pogoje: 1. Kitajska mora skleniti z Japonsko gospodarsko pogodbo, ki bo omogočila Japonski izkoriščanje kitajskih carin, prometa in drugih kitajskih narodnih dohodkov. 2. Kitajska mora pristopiti k protikomunističnemu bloku. 3. Kitajska mora pristati na to, da ostanejo japonske garnizije v severni Kitajski. 4. Kitajska mora povrniti Japonski vso škodo, ki jo je imela od sedanje vojne.

Maršal Čangkajšek je odločno odklonil japonske mirovne pogoje ter izjavil, da se bo boril do poslednje kaplje krvi za neodvisnost Kitajske. Ko so Japonci zvedeli za odklonilni odgovor Čangkajškega, so takoj odredili bombardiranje mesta Hankova, 40 japonskih bombnikov je sipalo bombe na mesto, a so jih končno kitajski topovi pregnali. Trije bombniki so bili sestreljeni.

Francoski senat je sprejel novi proračun, ki izkazuje 300 milijonov frankov deficita.

Mladi egiptski kralj Faruk je odstavil fašistično vlado Nahaš paše ter imenoval za ministrskega predsednika Mahmud pašo, ki je sestavil vlado iz zastopnikov vseh opozicijskih strank. Prvi ukrep nove vlade je bil, da je izpustila iz zaporov vse zaprte dijake ter razpustila fašistično organizacijo »modrih strajc«. Dijaki so nato privedli novi vladi velike ovacije.

Važne spremembe so se zgodile v vodstvu angleške zunanje politike. Dosedanji drž. podtajnik v zun. ministrstvu sir Vansittart je imenovan za diplomatskega svetovalca vlade, na njegovo mesto pa je imenovan sir Aleksander Cadogan, namestnik šefa v ministrstvu. Zun. minister Eden pa ostane na dopust in bo vodil zunanje ministrstvo predsednik vlade Chamberlain.

Denarstvo

Narodna banka je imela lani večji čisti dobiček

Poslovanje Narodne banke je bilo v preteklem letu mnogo bolj uspešno ko predlani. Zlasti so se povišali njeni dohodki zaradi večje zunanje trgovine. Tako pri uvozu ko pri izvozu blaga ima Narodna banka svoj dobiček, zato pa so prikrajšani izvozniki in uvozniki. Dobitek od posojil je padel, ker so se pač posojila znižala. Glavni dobiček je Narodna banka dosegla pri klirinških in podobnih poslih. Drugo vprašanje je seveda, če je pravilno, da ima Narodna banka tu svoj največji dobiček, ki prav znatno obremenjuje našo zunanjo trgovino.

Kakor poroča »Jugoslovanski Kurir«, se bo čisti dobiček banke porabil v prvi vrsti za okrepitev fondov banke, zlasti pa njenega rezervnega fonda. To pa zlasti zato, da bo imela banka denar za nakup vrednostnih papirjev na učinknem trgu. Z večjo dotacijo fondov se bo seveda zmanjšal delež države na čistem dobičku. »Jug. Kurir« pravi, da to nič ne de, ker da se čisti dobiček države itak uporablja le za vrnitev državnega dolga banki. Dvomimo, da bi vsi s tem mnenjem »Jug. Kurirja« soglašali, ker je menda le bolj pravilno, da ima glavni dobiček od Narodne banke država, ki daje Narodni banki vse velike privilegije, ne pa delničarji, ki prav nič ne tvegajo, temveč le uživajo privilegije banke.

Narodna banka je po nalogu finančnega ministrstva izplačala anuiteto za naša posojila v Franciji. Ta plačila so dospela sicer že 14. oktobra, zaradi pogajanja s francoskimi upniki pa se je pozneje plačilo zakasnilo. Po sporazumu, ki je bil s francoskimi upniki sklenjen, bomo plačevali na leto za amortizacijo in obrestovanje posojil 175,5 milijona frankov. V Washingtonu so se začela pogajanja med ameriškimi lastniki Blairovih posojil ter našimi zastopniki.

4 odstotno belgijsko posojilo je doživelo v Londonu neuspeh. Konkretno, ki je jamčil za posojilo, je moral prevzeti sam znatne zneske.

Dobave - licitacije

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 5. januarja ponudbe za dobavo specialne »Copper-paint« barve, raznega stekla, cinkove pločevine, lanenega platna, sukanca in jeklene vrvice; do 10. januarja za dobavo kadi iz litega železa, kompletnega akumulatorja, dinamostroja, bele kovine, svinčenega belila, jekla, steklenih plošč, krp za čiščenje ter železne pločevine.

Strojni oddelček direkcije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 5. januarja ponudbe za dobavo električnih žarnic; gradbeni oddelček do 5. januarja za dobavo raznega gornjegradbenega materiala.

Direkcija drž. rudnika v Kakmju sprejema do 12. januarja ponudbe za dobavo opeke, zidnih plošč, vijakov, ventilov in dr.

Direkcija drž. rudnika v Brezi sprejema do 13. januarja ponudbe za dobavo manometrov, ventilov in centrifugalne sesalke; do 20. januarja za dobavo elektromotorjev.

Štab mornarice kralj. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 15. januarja ponudbe za dobavo 150 kg čaja in 150 kg sladke zmlate paprike.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 18. januarja ponudbe za dobavo raznega gradbenega materiala.

LICITACIJE

Dne 21. januarja bo pri ekonom. oddelku gen. direkcije drž. železnice v Beogradu licitacija za dobavo raznega stekla.

Pri Upravi zavoda »Sarajevo« v Sarajevu bo dne 12. januarja licitacija za dobavo usnja in dne 15. januarja za dobavo raznega orožja.

Dne 10. januarja bo pri Upravi Vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu licitacija za dobavo filca, karbida, sode, mila, glicerina, raznih olj in mazila; dne 11. januarja

za dobavo konoplje, raznih barv, laka in koks; dne 12. januarja za dobavo gradbenega lesa, lesnega oglja; dne 13. januarja za dobavo manesmanovih in jeklenih cevi, platna, sukanca ter vrvice.

Dne 4. februarja bo v pisarni poveljništva državne policijske straže v Mariboru ustna licitacija za dobavo 14 dežnih plaščev, 5 zimskih plaščev, 35 zimskih bluz, 61 dolgih hlač, 33 jahalnih hlač, 38

letnih bluz, 41 suknenih in 19 letnih kap s kokardo ter vrvic za državno policijsko stražo v Mariboru. (Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

za posledico neprestanih zmed v praksi in v judikaturi.

Omejujemo se za sedaj na §§ 76. do 89. našega zakonika ter smatramo, da je trg. zastopnik (agent) samostojen pridobitnik (obrtnik).

Na to se smatramo za upravičene tembolj, ker je minister za trgovino in industrijo skoraj istega dne, ko je izšel njegov trgovinski zakon, izdal uredbo II 41030/U od 30. oktobra 1937, v kateri določa, da so trgovski zastopniki samostojni podjetniki s samostojno obrtno pravico in ko predpisuje, da za vodstvo trg. zastopniške obrti ne zadostuje več »ovlaštenje« po § 3., točki 1., odst. 1., ampak je za isto potrebno dovoljenje po § 3., točki 1., odst. 2., o. z. Z drugimi besedami se pravi to, da minister za trgovino in industrijo uvršča s svojo uredbo trg. zastopstva v kategorijo § 60. o. z. Zato tudi predpisuje, da je pogoj za to dovoljenje, da izpolnjuje prošilec razen splošnih pogojev po obrtnem zakonu tudi pogoje iz § 61. o. z., poleg tega pa še, da dokaže svojo splošno kvalifikacijo trgovca po obrt. zakonu.

Ko sedaj vemo, kaj naj razumemo pod inozemskimi podjetjem, njegovim inozemskim trgov. potnikom in inozemskim zastopnikom, vprašamo, kaj smejo le-ti v naši državi in česa ne smejo.

Če puščamo manj važne zakonske določbe v nemar, nam odgovarja na to vprašanje uredba o zaposlitvi inozemcev iz leta 1935. in trg. pogodbe in konvencije med našo državo in inozemstvom.

Najjasnejšo sliko o pravu tujecev predmetnih poklicnih vrst v naši državi bomo dobili, če si ogledamo zakonske in pogodbene določbe paralelno.

O. z. govori o tujih državljanih v svojem § 7., v katerem pravi, da imajo tuji državljanji po o. z. iste pravice kakor domačini, če je med našo in njihovo državo pogodena recipročnost. Če take pogodbe ni, potrebujejo inozemci posebno dovoljenje bana, oziroma ministra za socialno politiko, ki ga pa daje samo izjemoma; to velja za fizične osebe; juridične osebe (d. d. družbe z o. z.) potrebujejo, najsi inozemci pripadajo pogodbeni ali nepogodbeni državi, dovoljenje kompetentne oblasti. S to določbo postavlja obrtni zakon samega sebe na laž; ni namreč res, da imajo inozemci, državljanji pogodbenih držav iste pravice kakor domačini; po samem § 7. jih imajo več, kajti celo inozemec iz nepogodbene države potrebuje za izvrševanje obrti dovoljenje, torej isto kot domačin po § 3. o. z. Če inozemec iz pogodbene države tega dovoljenja ne potrebuje, je torej na boljšem kot domačin.

(Konec prihodnjč.)

Kako se moremo braniti pred inozemskimi trgovskimi potniki in zastopniki

Trditev, da spada naša država med one zemlje, ki jih eksploatirata tuji kapital, je že tako notorna, da ni treba posebej dokazovati. Zgolj v podkrepitve te trditve naj omenimo, da gre iz naše države samo na prodajnih provizijah zastopnikov za tekstilne proizvode letno okoli 200 milijonov dinarjev.

Vprašanje, ki ga zastavljamo v napisu, ima razen svojega teoretičnega pomena torej tudi svojo praktično upravičenost.

V naši zakonodaji tega vprašanja nimamo nikjer sistematično obdelanega in rešenega. Te vrstice naj bodo poskus, da podamo izvleček vseh predpisov iz našega pozitivnega prava kot poskus namenskega manjkajočega sistema.

Iz materije pozitivne zakonodaje pridejo za naš namen v poštev trg. zakonik (novi od 20. novembra 1937), obrtni zakon, uredba o zaposlitvi inozemcev od dne 23. septembra 1935. mednarodne konvencije in trgovinske pogodbe.

Te norme govore o inozemcih, inozemskih podjetjih in obrtnikih. Definicije teh pojmov v njih ne najdemo; poskusili bomo priti do nje z interpretacijo določil in po analogiji.

Na vprašanje, kdo je inozemec, nam odgovarja zakon o državljanstvu, tako da ta pojem ne more biti dvomljiv. Manj jasno je, kdo je po ravno citiranih zakonskih predpisih inozemski obrtnik ali podjetnik.

Na ta pojem naletimo v obrtnem zakonu v § 7. v obliki d. d., zadrug in d. z. o. z. in v § 144., ki govori o inozemskih podjetjih. V eni in drugi teh zakonskih določb ima beseda »inozemski« različen pomen. § 7. pravi, da ima inozemec na izvrševanje obrti v naši državi isto pravico, ki jo imajo naši državljanji (pod določenimi pogoji), § 144. pa govori o inozemskih podjetjih s sedežem v državi, s katero je naša država v pogodbenem razmerju (torej v inozemski državi). Katero podjetje je inozemsko za § 144., je jasno, ni pa jasno, kdo je inozemec (fizična ali juridična oseba) za § 7. Če gre za podjetje posameznika, ni težko odgovoriti na to vprašanje; kdaj je pa podjetje inozemsko, če gre za juridično osebo? Te definicije ne najdemo; ex contrario smemo morda sklepati, da je inozemsko ono podjetje, ki ne proizvaja proizvodov, ki ustrezajo pogojem po § 196. o. z. (od. 2.); da je namreč njih obratovaleišče na našem ozemlju, da izdelujejo domače proizvode ali polfabrikate in imajo domačo pogonsko silo, da zaposlujejo domače delavstvo in pomožne osebe in da jih vodijo domačini (kot lastnik ali kot poslovođa?) oziroma, če je podjetje juridična oseba po eni gori navedeni obliki, če je poslovođa domačin in če je večina upravnih svetnikov domačinov.

Tudi jasne karakterizacije pojma trgovskega potnika pogrešamo v zakonskih predpisih, s katerimi razpolagamo. Kakor vidimo iz naslednjih izvajanj, vsebujejo obrtni zakon, uredba o zaposlitvi inozemcev in razne trgovske konvencije povsem različne odredbe za trg. potnike in trg. zastopnike-agente, tako, da potrebujemo definicijo, ki ostro loči en pojem od drugega. Ravno imenovani zakonski material nam je ne podaja. Praviloma bi jo morali najti v trg. zakoniku. — A kaj nam pove ta? Zelo malo, ker so trg. potniki omenjeni v

samo enem paragrafu, v poglavju o trg. pooblaščenecih.

Trgovskega pooblaščenca imenuje tistega, kogar trgovec, ne da bi mu dal prokuro, izrečno ali molče pooblasti, da vodi vse njegovo trgovinsko podjetje ali neko panogo podjetja, ali da opravlja samo neko vrsto poslov njegovega podjetja. V § 70. pa označuje trg. potnike kot one trg. pooblaščenca, ki »delajo za imetnika trgovinskega podjetja radi opravljanja poslov v krajih, kjer trgovec nima nastana«.

Za razlago obrtnega zakona in ostale, za naš namen v poštev prihajajoče zakonodaje je odločujoč odgovor na vprašanje, ali je inozemec nameščenec, ali je samostojni podjetnik.

Zdi se, kakor da se novi trg. zakonik namenoma ogiba, da se glede trg. potnika ne izjavi ne v enem ali drugem smislu. Ali pa smatra kot samo po sebi umevno, da se more vsa kategorija trg. pooblaščenecv s prokuristom vred računati med trg. osebe, torej med nameščenca in jih zato uvrščuje med poglavje o samostojnih trgovcih in njihovih firmah ter trgovskem pomožnem osebju?

Tudi do sedaj veljavni trg. zakonik iz leta 1862. izrečno ne pove, če so trg. pooblaščenca nameščenca podjetja; sklepali se pa da iz njegovega člena 54., ki pravi, da sta prokura in pooblastilo trg. pooblaščenca vsakokrat preključiva, ne da to zadeva pravice po veljavnem službenem razmerju, da sta prokurist in trg. pooblaščenec nameščenca.

Vemo pa, da ima veljati mož žene-trgovke, ki sodeluje v njenem trgovskem podjetju, za njegova trgovskega pooblaščenca, čeprav normalno ne bo njen nameščenec. Tudi tibi kompanjon, ki tudi gotovo ni nameščenec, bo pogostoma na zunan prokurist ali trg. pooblaščenec podjetja.

Trg. zakonik ne govori v svojem edinem paragrafu o trg. potnikih prav nič glede odškodnine za njihovo delo, ne o plači, ne o udeležbi na dobičku, ne o njihovih dolžnostih do konkurenčnih podjetij, ne o izteku pogodbe in odpovednih razlogih in rokkih. Glede vseh teh posameznosti je pa zelo obširen v poglavju o trg. zastopnikih. Ali si imamo to vrzel objasniti tako, da smatra zakonodavec za samo po sebi umevno, da je trg. potnik nameščenec, da kot tak uživa pravice trg. pomožnega osebja, glede katerega pravi v svojem § 75., da se njegov položaj urejuje s predpisi obrtnega zakona (v §§ 206.—251. ter §§ 324. do 333.)?

Obrtni zakon pa smatra brezdvomno trg. potnike za nameščenca lastnika trg. obrti, kakor to izhaja iz besedila njegovega § 143., ki pravi, da smejo lastniki trg. obrti izven njenega sedeža zbirati naročila po osebah, ki so v njihovi službi, t. j. trgovskih potnikih.

V tej zvezi naj bo omenjeno, da smatra tudi zakon o pokojninskem zavarovanju zasebnih nameščenecv iz leta 1933. trg. potnike za nameščenca; to izhaja iz njegovega § 2., ki določa, da niso podvrženi zavarovanju oni trg. potniki, ki so zaposleni na ozemlju, za katero omenjeni zakon ne velja, kar vsakakor pomeni, da so pa zavezani kot nameščenca na zavarovanje potniki, zaposleni v banovinah, v katerih je pokojninsko zavarovanje obvezno.

Po vsem tem se nam zdi, da je upravičena trditev, da se mora normalno smatrati trgovski potnik kot nameščenec, da so pa mogoči primeri, kjer med principalom in trg. potnikom ni podano službeno razmerje, kakor na primer tam, kjer sodelujejo člani rodbine v podjetju.

Trgovskega zastopnika (agenta) pa popolnoma jasno definira trg. zakonik v svojem § 76. kot osebo, kateri je od drugega (gospodarja posla) trajno poverjeno, da v njegovem imenu in za njegov račun posreduje in sklepa trgovske posle, če opravlja to delo kot pridobitno zaposlitev, a ni v službenem razmerju z gospodarjem posla«.

Če vzamemo za podano, da je trg. potnik nameščenec podjetja in da zanj velja isto kar pravi trg. zakonik o trgovskih nameščenecih, katerih položaj določuje obrtni zakon, potem je med trgovskim potnikom in trgovskim zastopnikom samo ena temeljna razlika, in sicer ravno ta, katero upadljivo naglašata § 76., namreč pomanjkanje službenega razmerja med principalom in trg. zastopnikom, ki je pa podano na strani trg. potnika z vsemi pravnimi posledicami, ki iz tega izvirajo (plača, obvezanost glede porabe delovnega časa itd.).

Taka karakterizacija trg. zastopnika je vseskozi v skladu z njegovo definicijo v obrtnem zakonu (§ 144.), po katerem so trg. zastopniki samostojni podjetniki.

V svojem § 90. pa trg. zakonik določa, da imajo za trg. zastopnike veljati odredbe §§ 222., 223., 224., 225., 226., 227., 330. obrtnega zakona. odredbe vzete iz poglavja o. z. o pomožnem osebju, torej o nameščenecih. V tem oziru izključuje vsak dvom § 328., ki govori o plači, ki more obstajati deloma v udeležbi na dobičku in § 330., ki govori o terjatvah iz službenega razmerja na plačo«.

S svojim § 90. je prišel novi trg. zakonik v protislovje s svojimi lastnimi določbami o trg. zastopniku v §§ 76.—89. in z obrtnim zakonom. Ne gre za nejasnost, ampak očitno za pomoto, ki jo je popraviti čim preje, če naj ne ima

Izvozniki morajo oddati samo še eno četrtino deviz

Finančni minister je izdal sklep, da morajo izvozniki od 1. januarja 1938 dalje ponuditi Narodni banki v odkup samo 25 odstotkov iz tujine dobljenih deviz in ne več 33 odstotkov kakor doslej. Ker morajo izvozniki prodajati Narodni banki ponudene devize po nižjem tečaju, kakor pa je dejanski tečaj teh deviz, je bila prisilna oddaja deviz za izvoznike velika izguba. Ta je sedaj nekoliko zmanjšana, ker bodo morali oddajati le eno četrtino deviz in ne več cele tretjine. Seveda ni še idealno, da bodo morali izvozniki še nadalje plačevati poseben davek Narodni banki, kar je dejansko prisilna oddaja deviz, toda veseli moramo biti, da je sedaj ta davek zmanjšana. Zahtevati pa moramo še nadalje, da se ta davek čisto odpravi. Saj povsod drugod izvoz podpirajo s posebnimi izvoznimi premijami, le pri nas morajo plačevati izvozniki posebno premijo Narodni banki, da ji prinašajo devize v državo!

Anketa o socialno-političnih vprašanjih

Minister za socialno politiko in narodno zdravje je sklical posebno anketo o delovnem času in drugih delavskih vprašanjih, ki bo dne 18. in 19. januarja v Sarajevu s tem dnevnim redom:

1. sprememba uredbe o odpiranju in zapiranju trgovskih in obrtnih obratovalec ter o delovnem času pomožnega osebja;
2. specialna zaščita žensk in dece glede delovnega časa;
3. zboljšanje službe inspekcije dela;

4. pojem industrijskega podjetja po zakonu o zaščiti delavcev;

5. kolektivne pogodbe v praksi. Delavske organizacije bi morale v enem mesecu po prvotni anketi predložiti ministrstvu svoje utemeljene predloge k posameznim točkam dnevnega reda. Centralno tajništvo delavskih zbornic je pa zaenkrat predložilo ministrstvu samo svoj načrt uredbe o odpiranju in zapiranju obratovalec, delavnic in pisarn ter o delovnem času pomožnega osebja v neindustrijskih podjetjih.

Gospodarstvo v totalitarnih in drugih državah

V novoletni številki »Slovenec« je o tem vprašanju napisal zbornični svetnik g. Ivan Avsenek zelo umestno in točno ugotovitev. Napisal je med drugim:

»Strogo avtarkične države nočejo seveda poznati ne krize, ne strahu pred njo.

Tipični v tem pogledu sta nemško in italijansko gospodarstvo. Omejili sta svoje stike s svetnim gospodarstvom na minimum. S tem se še celo ponašata. V avtarkični vidita tako idealen gospodarski sistem, da iščeta celo »avtarkično mentaliteto« in »avtarkično ideologijo«, kakor da bi bili različni gospodarski sistemi verska ali filozofska gibanja. Taka avtarkična gospodarstva res ne poznajo krize, zato pa ne poznajo tudi konjunkturo. V njih je vse gospodarsko delo, zasebno in javno urejeno in omejeno do najmanjših podrobnosti po vladi, t. j. po politiki. Zato pa taka avtarkična gospodarstva poznajo nekaj drugega: trajno konjunkturo za tiste, ki jim je politika naklonjena, trajno krizo pa za tiste, ki ne morejo priti med izbrane. To trajno krizo ime-

nujemo po navadi padanje življenjskega standarda.

To bi bilo dobro, če bi bila deležna trajne konjunkturo večina prebivalstva. Do sedaj je pa to narobe: trajno konjunkturo uživa mala manjšina, v trajni krizi pa je velika večina. Sicer skušajo avtarkična gospodarstva na vse načine omiliti to trajno krizo. Birokratski boj zoper dviganje cen, uradno zapovedano poslabšanje kvalitete blaga, prepoved svobodne izbire dela, omejitve v svobodi konsuma, maskirano diriganje prihrankov v brezplodne državne investicije potom zaslužnja kredite sistema, vse to se opisuje kot »dirigirano gospodarstvo«, v resnici pa ni nič drugega kot boj proti trajni krizi, ki se v njej nahaja obupana velika večina naroda v avtarkičnih državah. Semkaj spada seveda tudi komunistično gospodarstvo, ki je samo dokončna faza gospodarske avtarkije in spremeni narod v maso sužnjev, ki jim ni mar ne kriza, ne konjunktura, ampak samo boj za najprimitivnejšo, po naših pojmih človeka skoraj nevredno obliko življenjskega obstanka.

Posledice slepega propagiranja združništva

En sam človek ustanovil 300 zadrug

Sobotna »Politika« je objavila zanimivo poročilo o procesu, ki se je začel v Beogradu. Naj bi prečitati to poročilo vsi, ki nočejo in nočejo dopustiti niti dobrohotne kritike o našem združništvu in ki slej ko prej vztrajajo pri zmotni misli, da je vse dobro, samo da je v neki zvezi z združništvom.

»Politika« začena svoje poročilo s temi besedami: »Mali trgovci, siromašni delavci, obrtniki, nameščenci se težko prebijajo skozi življenje, pa sanjajo o hiši in strehi nad glavo.

V naših časih so nekateri trdili, da so to le sanje, prazne in naivne sanje. Drugi bolj praktični ljudje pa so trdili, da se more to doseči tudi pri nas. Dabome, s pomočjo združništva, ki je sedaj v modi in s katerim se more na čarovniški način vse doseči.

Eden takšnih ljudi je bil tudi Josip Češljarevič... In nato pripoveduje podrobneje »Politika« o njegovem delu in njegovem zaslišanju pred sodiščem.

Ustanovil ni nič manj ko okoli 300 zadrug, ki so mu bile edini in stalni vir dohodkov. Ustanovil je združno hranilnico in posojilnico, zadrugo za medsebojno pomoč, založniško zadrugo, zadrugo za zidanje delavskih hiš, ligo vojnih invalidov itd. V vsaki zadrugi je bil seveda predsednik in da bi mu bolj verjeli, je vse zadruge včlanil pri Glavni zvezi jugoslovanskih gospodarskih zadrug. Štiri leta je tako deloval in nobena revizija ni odkrila nič. A morda tudi ni bilo nobene revizije?

Kako je delal Josip Češljarevič? O tem priča posebno zgovorno njegovo delo pri zadrugi za zgraditev delavskih hiš proti odplačilu na obroke.

Sklical je šod, na katerega je prišlo nad 1000 ljudi. Na shodu je bilo tudi več advokatov in uglednih oseb, ki so bili na shodu izvoljeni tudi v upravo. Čez nekaj dni pa je povabil Češljarevič k sebi več preprostih ljudi in se z njimi odpeljal v Zemun, kjer se je pustil izvoliti za predsednika. Nato pa je odpotoval v Sremsko Mitrovico in tam pri sodišču zregistriral novo zadrugo. Vsak zadrugnik je plačal 50 din pristopnine in 500 din deleža. Nato je dobil tudi združno knjižico, v kateri so bila tudi natisnjena pravila zadruga. § 53. teh pravil pa je določal, da zapadejo deleži vseh onih, ki jih odbor zadruga izključi. In Češljarevič je izključil nič manj ko 460 članov ter tako prišel do njih denarja.

Vsa stvar je prišla na dan, ker se je tajnik upr delu Češljareviča. Bil je sicer večkrat tepen in iz strahu pred novimi bunkami ni takoj prijavil vse stvari, na vse zadnje pa tega nereda le ni mogel prenašati in tako je prišla vsa stvar pred sodišče.

Spretno je osleparil C. tudi vojne invalide. Izdajal se je seveda tudi sam kot invalid, pa čeprav je bil takrat, ko je bila vojna, še paglav. Dal je natisniti 200.000 invalidskih znamk, ki jih je dobro prodajal. Njegovi posli so cveteli...

Ta zgodba iz vsakdanjega življenja pač dovolj jasno dokazuje, kakšne razmere morajo nastati, če se še vedno le povzdiguje v nebo združništvo in če se ne dopuščajo zadrugi nobena kritika. Toda na svetu je že tako, da ni nobena stvar brez senčnih strani in tako tudi ne združništvo. Več kritičnosti, pa manj praznih slavo-spevov!

Noveliranje uredbe o sanaciji Feniksa

Upravni odbor jugoslovanskega »Feniksa« je izdal s svoje seje z dne 30. decembra 1937 naslednje obvestilo:

»Z uredbo z dne 16. decembra 1936 je bilo urejeno vprašanje o pravicah in dolžnostih zavarovancev jugoslovanskega »Feniksa« v Beogradu, ki se je prej imenoval Družba za življenjsko zavarovanje

»Phönix« na Dunaju, direkcija za kr. Jugoslavijo v Beogradu.

Ker se je velik del družbenih premijskih rezerv, ki so obstajale iz državnih menic v znesku 1.493.425 dolarjev, nahajal v tujini na dan izdaje uredbe, je bilo z uredbo predpisano, da se morajo zavarovalne vsote izračunati po dejanskem stanju razpoložljivih

premijskih rezerv v državi. Za vplačila do 28. aprila 1936 se je obračunavala zavarovana vsota deloma s 45%, kasnejša vplačila pa s 100%.

Z navedeno uredbo je bilo predpisano, da se zneski za plačilo preje omenjenih menic uporabijo za zvišanje odstotka 45% za vsa življenjska zavarovanja, za katera so se tudi po izdaji nove uredbe še nadalje plačevali premije.

Z uredbo je bila tudi omejena pravica zavarovancev glede odkupa ali posojil, to pa iz razloga, da bi se obvaroval portfelj zavarovanja ter zavarovanci obvarovali pred nepotrebnimi izgubami.

S prizadevanjem uprave jugoslovanskega »Feniksa«, ki jo je imenovalo ministrstvo za trgovino in industrijo, ter s pomočjo pristojnih oblasti se je posrečilo, da je prišla družba v posest večjega dela preje omenjenih menic, prav tako pa se je dosegla možnost, da bo dobila družba povrnjene tudi

ostale menice ter bo mogla s tem družba definitivno rešiti vprašanje sanacije »Feniksa«.

Iz vseh teh razlogov se sedaj na novo pripravljajo novelizacija uredbe ter se bo podaljšala omejitev pravice za odkup in posojilo, kakor se je to zgodilo tudi v vseh drugih državah.

V interesu vseh zavarovancev je, da še nadalje vplačujejo premije za svoja zavarovanja, ker si bodo s tem pridobili pravico na zvišanje odstotka zavarovane vsote. Zavarovanci, ki so prenehali vplačevati premije ter so bila njih zavarovanja zaradi tega kapitalizirana, morejo zahtevati, da se jim v smislu splošnih pogojev zavarovanja ta izplačajo. Zavarovancem je zajamčeno izplačilo zavarovanih vsot, izračunanih v smislu uredbe z dne 16. decembra 1936, ker ima družba za to potrebno kritje v premijskih rezervah, poleg tega pa je družba svoj portfelj pozavarovala, in sicer tako zavarovanja za primer smrti ko elementarnih nezdog.

Povpraševanje po našem blagu v tujini

Les in lesni izdelki:

1339 — Le Caire: furnirje iz bukovega in hrastovega lesa ter hrastove parkete išče zastopniška firma.

Deželni pridelki:

1340 — Stanislavov: žitarice za poljske mlino,

1341 — Hamburg: rumena koruza,

1342 — Dunaj: razna živila (suha povrtnina),

1343 — Le Caire: koščice mandeljev ter ržena moka.

Proizvodi sadjarstva:

1344 — Dunaj: suho sadje, marmelade in razne sadne konzerve.

Proizvodi živinoreje, perutninarstva in ribarstva:

1345 — Dunaj: svinjski drob,

1346 — Dunaj: mesne in ribje konzerve (Sardine),

1347 — Azerables (Creuse — Francija): gojitelj čebelj išče zvezo z našimi čebelarji zlasti iz Banata radi nakupa matic,

1348 — Anghien — Les Bains (Francija): predelana konjska žima in svinjske ščetine,

1349 — Le Caire: kože,

1350 — Lipt. Sv. Mikulaš (Češkoslovaška): ovčja volna, nasoljena slanina (30 do 50 vagonov), gnjat, svinjsko meso ter nasoljeno meso v sodih,

1351 — Milan: kazein,

Industrijski izdelki:

1352 — Dunaj: Damski šali za izvoz v Združene države Severne Amerike,

Doma in po svetu

Razpisane so senatne volitve, in sicer na dan 6. februarja. V vsej državi je izpraznjenih 23 senatnih mest, v Sloveniji pa bo šel boj samo za mandat dr. Ploja.

Notranje ministrstvo je razpustilo oblastni odbor Narodne odbrane v Ljubljani in vse krajevne njene organizacije, ker da so prekoračile svoj delokrog.

V ministrstvu za narodno zdravje in soc. politiko pripravljajo nov zakon o bolnišnicah. Nekatere banovinske bolnišnice bi se po tem zakonskem načrtu podzavile.

Nov zakon o bratovskih skladnicah je bil objavljen v »Službenih novinah« in je prvega januarja tudi že stopil v veljavo.

Prometno ministrstvo ima 400 milijonov din kredita za nabavo železniškega materiala. Znatno del tega kredita namerava ministrstvo uporabiti za nabave v Italiji, kamor bo spomladi v ta namen odpotovala posebna komisija, da pregleda italijanske tovarne, ki izdelujejo železniški material. Ze sedaj pa je kupila Jugoslavija v Italiji za 10 milijonov din železniškega materiala. Naši industrialci čisto upravičeno zahtevajo, da se sme

1353 — Milan: klej iz kosti, kožna omela, želatina,

1354 — Gablonz: ženske bluze, delane na roko v šestih različnih barvah za izvoz v Francijo,

1355 — Le Caire: pisalni papir, papir za zavijanje ter cigaretni papir išče zastopniška firma.

Razno:

1356 — San Juan (Porto Rico): zastopniška tvrdka išče zvezo z našimi izvozniki,

1357 — Pariz: živila,

1358 — Dunaj: likerji in vina za izvoz v Združene države Sev. Amerike.

Opombe:

St. 1. — Milan: neka tvrdka išče zvezo z našimi tvornicami stekla zaradi naročila posebne vrste kremenčevega peska.

St. 2. — Milan: neka tvrdka išče zvezo z našimi uvozniki in grosisti marmorja in oniksa.

Izvozniki, ki se zanimajo za eno od navedenih ponudb ali povpraševanj, naj se obrnejo na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom, ter naj pri tem navedejo: 1. številko, pod katero je blago navedeno, 2. točno označbo vrste blaga, 3. način embalaže z ozirom na tržne uzance, 4. količino razpoložljivega blaga, 5. ceno, franko naša meja ali cif pristanišče države, kamor naj pride blago, 6. plačilne pogoje in 7. rok dobave. Za boniteto tujih tvrdk Zavod ne jamči.

naročiti v Italiji samo material, ki se v naši državi ne izdeluje.

Ministrstvo za soc. politiko je darovalo za zagrebške mestne rezeže 100.000 din.

V Vračarju je umrl narodni poslanec in drž. svetnik v pok. Zivon Arandjelović. Izvoljen je bil na Mačkovi listi, a je letos v spomladi prišel v skupščino.

Samomor je izvršil odvetniški kandidat Zorko Fakin. Pokojnik je bil kmalu po preobratu glavni urednik »Jugoslavije«, ki je bila takrat najbolj razširjeni slovenski dnevnik. Bil je izvrsten žurnalist, ki se je z vsem srcem posvetil svojemu poklicu. Kasneje je novinarstvo opustil in se posvetil pravniškemu poklicu, kjer pa ni našel pravega zadoščenja. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Bolgarska vlada je prepovedala vstop v Bolgarsko vsem židovskim beguncem iz Ronunije. Tudi pri nas bi bila potrebna podobna prepoved.

Predsednik dr. Beneš je daroval za nemško gledališče v Liberecu 200.000 Kč.

Hitler bo obiskal Rim na obletnico proglasitve rimskega imperija. V Italiji bo ostal 6 do 7 dni. Ze sedaj so se začeli v Rimu pripravljati na Hitlerjev sprejem.

Kancelar Hitler je izdal na nemški narod novoletno poslanico, v kateri zlasti podčrtuje napredek, ki ga je dosegla Nemčija pod vod-

stvom narodne soc. stranke. Prej zatirana Nemčija je postala sedaj ena najmočnejših držav na svetu. Glavne naloge v bodočem letu so: na znotraj poglavitve narodno socialistične vzgoje in okrepitve hitlerjevskih organizacij, v gospodarstvu pospešeno izvajanje štiriletko, v zunanji politiki pa na močno vojsko naslonjena sloga vsega nemškega naroda, da bo svet uvidel in razumel nemške težnje.

Ameriški notranji minister je izjavil v nekem govoru po radiju: »Boj med bogatini in demokratičnim čustvovanjem dežele je zavzel takšen obseg, da se mora izvojevati do konca! Odločiti se mora, ali pripada zmaga šestdesetim ameriškim družinam ali 129 milijonom ameriškega prebivalstva.«

Predsednik Roosevelt pripravljata zakonski načrt, s katerim bo prepovedano japonskim in drugim ribičem vsako bivanje v ameriških vodah.

Združene države Sev. Amerike se vedno bolj oborožujejo. Pomočnik vojnega ministra Johnson je izjavil, da priprave za mobilizacijo ameriške vojske tako uspešno napredujejo, da morejo Združene države Sev. Amerike že sedaj razpolagati v enem mesecu s 300.000, v štirih mesecih pa s 1.200.000 popolnoma opremljenih vojakov.

Vel. Britanija gradi 100 novih vojnih ladij. Gradnja vseh ladij bo pospešena, da bodo ladje gotove že 1. 1939. Istočasno je začela admiraliteta široko zasnovano propagando za nabor mornarjev, da se bo moglo povečati število moštva pri mornarici.

Stavko v Parizu je vlada s svojimi energičnimi ukrepi zlomila. Ko so se prijavili zastopniki stavkajočega delavstva pri ministrskem predsedniku Chaulempsu, jih ta ni hotel sprejeti, ker da se z delavci, ki so v stavki, ne pogaja. Hkrati je vlada mobilizirala vojaštvo, da je zagotovila reden promet in preskrbo mesta s hrano in vodo. A tudi v javnosti je našla stavka le malo simpatij in zato ni čuda, da je Glavna delavska zveza sklenila, da stavko opusti, ker da je dobila od vlade zadostna zagotovila, da se bodo delavske zahteve upoštevale. V četrtek popoldne so se nato delavci vrnili na delo. Stavko so organizirali komunisti na povelje iz Moskve. Z njo pa so doživeli neuspeh.

Romunska vlada je podaljšala izplačevanje premije za izvoz pšenice in moke. Za vagon pšenice plača 7000 lejev, za vagon izvožene moke pa 9.330 lejev.

Tečaji

za mesec januar 1938

Finančni minister je za mesec januar predpisal naslednje uradne tečaje:

1 napoleon dor	din 298 50
1 zlata turška lira	339 70
1 angleški funt	238 —
1 ameriški dolar	42 95
1 kanadski dolar	42 75
1 nemška marka	14 —
1 zlot	8 15
1 avstrijski šiling	8 60
1 belg	7 40
1 pengö	8 60
1 braziljski milreis	2 60
1 egiptovski funt	240 —
1 urugvajski pezos	23 20
1 argentinski pezos	12 70
1 čilski pezos	1 45
1 turška papirnata lira	34 75
100 albanskih frankov	1415 —
100 francoskih frankov	102 —
100 švicarskih frankov	1000 —
100 italijanskih lir	226 —
100 nizozemskih gold	2388 —
100 bolgarskih levov	45 —
100 romunskih lejev	32 30
100 danskih kron	933 —
100 švedskih kron	1106 —
100 norveških kron	1079 —
100 pezet	230 —
100 drahem	39 —
100 češkoslov. kron	151 —
100 finskih mark	95 —
100 letonskih lat	812 —

Tem tečajem je že prištet pribitek (»prime«).

barva, plesira in kemirno s našimi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, sušil, monga in lika domače perilo

tovarna J. O. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72

Blašnikova »Velika Pratik« za leto 1938 je izšla in se razpošilja za ceno din 5— za vsak komad. Naročila na tiskarno J. Blašnika nasl., Ljubljana, Breg št. 10—12 in se dobi tudi v trgovinah. To je najboljši priljubljeni in najbolj razširjeni slovenski ljudski koledar že od nekdaj.